

SVĚT DUCHOVNÍ HLOUBKY A KOSMICKÉ VÝŠE

Rozhovor Petra Volfa s profesorem Zdeňkem Fránkem, nositelem titulu Architekt roku 2020, o inspiraci, nadání, víře, stavění budoucnosti, renesanci a betonu

Profesor Ing. arch. Zdeněk Fránek se narodil 26. srpna 1961 v Boskovicích. Po studiích na Fakultě architektury VUT v Brně, která ukončil v roce 1985, působil na ÚHA v Blansku. V roce 1989 založil ateliér Fránek Architects. Jeho portfolio se vyznačuje širokým žánrovým rozpětím. Obsahuje rodinné domy (Betonový dům, 2001; RD na Červeném kopci, 2005; Dům v Chorvatsku, 2014; Dům v Krkonoších, 2018) i domy bytové (Eucon, 2005; Křídlovická, 2015), sakrální (modlitebny v Litomyšli a Černošicích, 2010) a sportovní stavby (tělo cvična Jaroměřice, 2004; Stezka v oblacích, 2015), galerie a muzea (Moravské kartografické muzeum, Velké Pavlovice, 2007; CCC Peking, 2010) či kongresový sál (Rožnov pod Radhoštěm, 2009). Zdeněk Fránek se věnuje také rekonstrukcím (interiér zámku Kačina, 2010; zámek Miroslav, 2015), konverzím (VI. energetická ústředna v Dolních Vítkovicích, 2012). Velké pozornosti se těší i jeho autorské výstavy (Dům umění města Brna, 2011; Galerie Jaroslava Fragnera, 2007, 2016; Dům umění České Budějovice, 2019). Zásadní role Zdeňka Fránka spočívá v dlouhodobém výzkumu týkajícím se ekologické architektury (problematika zadržování vody v krajině), který našel uplatnění v budově experimentálního centra Liko-Noe (2015) a následně v realizaci „živé“ výrobní haly Liko-Vo (2019) ve Slavkově u Brna. Dalším pokračováním „zelené linie“ v jeho díle se stane vstupní areál Botanické zahrady v Praze, který bude v příštích letech uskutečněn podle jeho vítězného soutěžního návrhu z roku 2018. Zdeněk Fránek je též uznávaný pedagog, v letech 2012 až 2018 byl děkanem Fakulty architektury Technické univerzity v Liberci, nyní přednáší na Fakultě designu a umění Ladislava Sutnara Západočeské univerzity v Plzni a na Fakultě architektury ČVUT v Praze.

Zdeněk Fránek patří již více než dvě desítky let k předním českým architektům, můžeme jej považovat za jednoho z určujících hybatelů oboru: ocenění Architekt roku to potvrzuje. Jeho stylově rozmanitá tvorba, oscilující mezi až barokně expresivním a exaktně minimalistickým projevem, snese nejpřísnější kritéria i v mezinárodním srovnání. Je promyšlená, proměnlivá, empatická, citlivě rozvíjí a obohacuje místo, do něhož je zasazena. Především však je autentická, nezaměnitelná, osobitá. Je také odvážná. Čerpá z architektova zájmu o přírodu, zejména o botaniku a geologii, opírá se též o výtvarné zdroje. V pojetí Zdeňka Fránka má architektura až sochařské, vesměs nadčasové kvality.

Máte široké zájmy, od biologie přes zoologii po geologii, jste znalec umění, ale také ekolog. Co vás dovedlo k rozhodnutí, že budete architektem?

Zdá se, že to bylo právě to spojení s uměním. Že všechny ty moje milované obory architektura dokáže přetavit do nějakého uměleckého produktu. Navíc můj prastrýc Vladimír Korec, jak jsem se kolem svého osmého roku dozvěděl, byl architektem působícím v newyorském Brooklynu. Tak jsem to povolání vlastně začal vnímat jako něco, co je mi blízké.

Jak Vás zmíněné obory ovlivňují?

Jak který. Jak jsem v mládí vnímal příliv informací v různých oborech, tak mi zůstaly v paměti fragmenty z četby i přímého poznání přírody. Celkově jsem nejvíce vnímal změny, které v přírodě probíhají, a jak na to přírodní prostředí reaguje. Zajímají mne například důvody zabarvení různých živočichů, co ovlivňuje jejich evoluční změnu. Nebo stavba rostlin. Nebo geologické souvislosti všeho druhu. A vzájemné interakce. Ne proto, abych je kopíroval, ale abych tvořil obdobně. Abych se pokusil pracovat jako stvořitel a při volbě řešení se přiblížil tomu nejpravdivějšímu nebo nejbližšímu našemu světu, přírodě. Stále mne tyto souvislosti zajímají, neboť svět se nám mění před očima a my musíme

1a

na tyto změny „stvořitelsky“ reagovat. A už dlouho zjišťuji, že člověk má na Zemi destruktivní vliv. I když má příroda nepředstavitelnou regenerační schopnost, tak se v posledních desetiletích přestává stíhat bránit tomu lidskému drancování.

Jste uznávaný pedagog: jaké základní vlastnosti by měl mít budoucí architekt?

V první řadě by měl mít zodpovědnost. Nejen tu, že nebude svou všude viditelnou prací pokračovat v ničení světa jak po materiální, tak po duchovní stránce. Měl by mít nezpochybnitelný talent, vůli realizovat svou představu té pravé architektury a umět vést kolektiv, protože na projektu pracuje řada odborníků, jejichž práci je třeba koordinovat k té své představě. Měl by si uvědomovat, že jestli opravdu vytváří mimořádné dílo, tak může vyvolávat odpor veřejnosti, která by chtěla zachovat status quo nebo nějaké sterilní řešení s architekturou nemající nic společného. Ale nic z toho ho nesmí odradit.

Na co jako profesor architektury kladete největší důraz?

Na systematickou pracovitost a chytrost řešení. Zuřím, když vidím, že je nadaný student líný. Jsem přesvědčený, že opravdový talent školu ani nepotřebuje, že razí myšlenky, které by třeba škola ani nezaregistrovala. Ta je ale na druhou stranu dobrá k tomu, aby studenti získali kontakty na

1b

své kolegy, aby v některých onen talent probudila a aby se ti s ne tak vyhraněným talentem na škole svou pílí k výjimečnosti vypracovali. Takové studenty mám nejraději. Pár takových jsem poznal.

Jak poznáte talent?

Talent je tak vzácný materiál, že se o něm ví. Někdy už od dětství, ale hlavně v dospívání a třeba i při studiu roste jeho pověst. A ta ho potom provází i v praxi. Talent

1 Galerie CCC v čínském Pekingu (studie 2010, projekt 2011, realizace 2011–2012)

Soukromá galerii manželů – malířů žijících v Pekingu – je umístěna v rychle se rozvíjející umělecké čtvrti. Náplní této třípodlažní stavby je galerie se zázemím a příslušenstvím, pronajmatelné ateliéry, byt a ateliér majitelů. Stavba má strukturu historických čínských staveb s atriem. Otvor v čelní fasádě dle principů feng šuej nasává blahobyť, prosperitu. Je zde použit tradiční materiál – šedé cihly přepálené způsobem známým z mistrovských staveb českého baroka. Stavba nese formální i strukturální odkazy na tradiční čínskou architekturu.

1 CCC Gallery in Beijing, China

„Právě umělecká nadstavba dělá z fyzického stavění duchovní obor, jakým architektura bezesporu je.“

2a

2 Rodinný dům na Červeném kopci v Brně

(projekt 1998, realizace 1998–2004)
Dům stojí na prudkém severním svahu. Přesto mu dominuje světlo, které po celý den vykresluje půvabné křivky na podlaze hlavního obytného prostoru a přesně nasvětluje všechny místnosti. Dům navíc stojí v husté vegetaci, takže panoramatická okna mají stálý výhled do zeleně, z horního patra pak výhled na historickou část města. Rodina si těchto předností užívá komunikačním spojením jednotlivých podlaží po rampách, které nerušeně plynou po obvodu stavby. Meruňkový sad před a akátová džungle za domem dávají zapomenout, že dům stojí téměř v centru města.

2 Family house on the Red Hill in Brno

3 Rodinný dům v obci Ohrobec, Středočeský kraj

(studie 2000, projekt 2000, realizace 2005)

Malý dům s velkým měřítkem. Jeden z prvních rodinných domů z pohledového železobetonu u nás. Dům má důmyslně přirozeně osvětlenou hlubokou dispozici šedami ve střeše. Bílá průmyslová podlaha sjednocuje jednotlivé funkční zóny, všechny dveře o rozměru 1 × 3 m dávají domu velkorysý měřítko. „Noblesnímu klientovi jsem postavil jemu podobný dům. Tento klient s láskou k minimalismu i chléb jí přiborem.“

3 Family house in the village of Ohrobec, Central Bohemian Region

se pozná tak, že člověk dělá nadčasové, jiné věci než všichni ostatní a svým dílem překvapí a ukazuje cestu. Talent se hned pozná – nikdo nepřehlédne šestileté dítě, které hraje na klavír jak dospělý, nebo desetileté dítě, které namaluje olej na plátně, jaký z dospělých namaluje málokdo. Naopak budova stvořená bez talentu vás nechá chladnými, je nudná. Ale u posuzování architektury jsou kritéria trochu jiná, tam se někdy nemohou shodnout ani odborníci. Proto v architektonických soutěžích málokdy zvítězí ten nejlepší nebo nejprogressivnější návrh.

Je architektura umění? Ptám se proto, že se o tom pořád ještě vedou diskuze.

Samozřejmě že architektura je umění. Kdyby neobsahovala uměleckou složku, tak to není architektura. Právě umělecká nadstavba dělá z fyzického stavění duchovní obor, jakým architektura bezesporu je. Velmi zajímavé texty na toto téma máme od Adolfa Loose, který o architektuře jako o umění sice moc nemluví, přiznává ale zedníkovi nutnou znalost latiny, aby touto ideovou úrovní povýšil banální kladení cihel na produchovněné. Zajímavé je také to, jak povrchně je s texty Loose zacházeno, neboť například ornament zcela nezavrhoval, naopak ho chytře a s velkým nadáním používal. Ostatně zrovna Loos je

2b

příkladem výlučnosti umění v architektuře, kdy jeho nemnoho právem glorifikovaných realizací je v kontrastu s kvantem běžných staveb průměrných autorů jeho doby. To platilo vždy a platí i dnes.

Navrhl jste několik sakrálních staveb. Je nutné být věřícím, abyste se mohli dotknout jejich podstaty?

Je nutné vnímat svět do jeho duchovní hloubky a kosmické výše. Tak si představuji charakteristiku věřícího člověka.

Pak je možné navrhnout chrám, který se k těmto kvalitám blíží. Není to o exhibicionismu s barevnými skly. Je to o umění produševnit prostor tajemstvím spolu se znalostí zásad takových oborů, jako jsou statika, akustika, liturgika a další. Ale dobré a spravedlivé je, že architekturu prověří čas. Ten ukáže, která stavba svou uměleckou i fyzickou kvalitou přetrvává taková, jaká byla navržena autorem. A když má kostel třeba špatnou akustiku, tak se musí dodatečně upravit. Když je třeba zateplen polystyrénem, tak se musí dodatečně přestavět do trvalejší a hodnotnější podoby. Když má místo barevných skel ve vitrážích barevné fólie nebo plast, je to už na kompletní přepracování do kvalitní a skutečné architektonické podoby. Ale to vše je i o zadavateli, který by měl být osvícený, a ne zahleděný jen do sebe a neměl by si vybírat projektanta jen mezi svými, ale měl by si vybrat takového architekta, jenž se na daný úkol nejlépe hodí.

3a

Změní pandemie přístup k navrhování architektury? Uvědomil jste si něco Vy sám, co jste si předtím neuvědomoval?

Ano. Leccos se změnil. Dá se například bez problému komunikovat a pracovat z domu nebo na dálku. To je nový poznatek, toto jsme si nedokázali v takové míře dříve představit. Takže administrativní budovy byly po určitou dobu prázdné. Tak se možná změnil jejich velikost a náplň. Ale to platí o řadě typů veřejných budov. Dále se ukázalo přeceňování pojmu veřejný prostor. Ten se ukázal být „prázdnotou“ v pravém slova smyslu. Celkově si myslím, že se prostor v urbanizovaném prostředí bude atomizovat a zahušťovat. Pandemie, jak jsme ji prožili a stále prožíváme, je globálně nevídanou událostí, která se může kdykoli vrátit. Je třeba ji vzít na vědomí a vrátit se ve vnímání naší pozice ve světě k uvědomění si, že jako lidstvo nemáme větší hodnotu nebo právo na tento svět než jakýkoli jiný tvor nebo rostlina nebo i kámen. Je to filozofické téma, kdy pokud člověk nezmění, to znamená neobrátil své přebujelé ego o sto osmdesát stupňů, tak na to fatálně doplatí a svět bude dál fungovat bez něj.

Jaká by měla být architektura za třicet let, tedy v následující generaci? Co bude jejím hlavním tématem?

Třicet let je dlouhá doba, obzvláště při rychlosti dnešních změn. Když vezmu srovnání

3b

s automobilovým průmyslem, tak doufám, že domy budou takovými skutečnými sofistikovanými strojkami na veškeré činnosti člověka včetně bydlení. Ale bude to i určitý návrat k přirozenosti tohoto světa. Vizuálně se stavby přizpůsobí novým chytrým programovatelným materiálům. Myslím, že většina staveb zůstane tak, jak je teď, tedy dobrá architektura, památky. Změna nebude na našich městech moc poznat. Doufám, že budou výrazně zelenější. Budou skýtat víc možností, jak být ve stínu a přitom venku. Ten už zmíněný zprofanovaný veřejný prostor se rozpadne na spoustu exteriérových interiérů – jakýchsi venkovních „obýváčků“ plných zeleně.

Ptáte se ale na architekturu: ta nová, vrcholová se změní podle potřeb a změněného způsobu života člověka, ať už přirozeně, nebo vynuceně, na bydlení v přemístitelných malých domech bez spojení se zemí, s možností i s domem změnit polohu, místo blízké i vzdálené s vyloučením

poškození povrchu země. A to ve městě nebo i v krajině v místech k tomu určených. Bude se jednat o zařízení, která budou více strojem nebo autem nebo technickým objektem vyráběným v továrně než domem. Budou to mobilní obydlí, ale to spíše až za více než 30 let. Dalším typem bydlení v budoucnosti budou podzemní stavby, kdy povrch země nad nimi bude ponechán divoké přírodě. Toto také předpokládá totální změnu zemědělského zneužívání a ničení krajiny a přetransformování veškerého zemědělství spíše na průmyslový typ pěstování potravin. Lesy je pak třeba nechat růst dlouhodobě bez zásahu člověka. Zcela vyloučit kácení zbylých prastarých stromů. Jestli ještě nějaké zbydou. To vše ale předpokládá vyšší stupeň citlivosti člověka vůči světu. Aby se naučil rozumět řeči přírody, vůči které je dnes téměř imunní.

4 Rodinný dům v obci Ráječko, Jihomoravský kraj

(studie 2007, projekt 2007, realizace 2008–2009)
Objekt rodinného domu je navržen jako samostatně stojící. Má pravidelnou hmotu krychle opláštěnou železobetonem a sklem. Celý dům je proveden v těchto materiálech v kombinaci s dřevěnými drobnými stavbami přístavků.

4 Family house in the village of Ráječko, South Moravian Region

Řada Vašich staveb, rodinných či bytových domů, ale také kostelů je postavena z betonu. Co pro Vás tento materiál znamená?

Tento materiál pro mne znamená, že se musí zateplit. To při současných omezených možnostech zateplovacích materiálů nemám rád. Kdyby toho nebylo, tak je to fantastický materiál, téměř bez statických omezení. Bez betonu to dnes nejde. Já mám z betonu každý druhý dům. Používám beton jako pohledový na fasádě objektu, je-li to možné, a uplatňuji vnitřní vyzdívku.

Kdy jste vytvořil stavbu, díky níž jste si uvědomil, že betonu rozumíte a dokážete jej ovládat?

Nemohu říci, že bych betonu rozuměl, nebo ho dokonce ovládal, ale snažím se o to! Viděl a osahal jsem si Piera Luigi Nerviho

4a

4b

5a

pavilon v Římě a pavilon Felixe Candely v Mexico City. Tito pánové beton ovládali a rozuměli mu. Já jsem dělal svou druhou stavbu na zámku ve Velkých Opatovicích a tam jsem provedl zajímavou konstrukci z betonu. Rodinný dům v Praze v Košířích je skoro samá konzola i skořepina a jako takový by byl bez použití betonu nepředstavitelný. Beton беру na roveň se dřevem, zdivem, kovem. Každý z těchto materiálů má svoje unikátní vlastnosti, které ty ostatní nemají. A všechny tyto kombinuji. Nebo je používám pouze v jejich čisté podobě, konkrétně beton pro jeho možnosti.

Kteří světoví architekti pracující s betonem Vás zaujali?

Nejvíce švýcarský architekt Le Corbusier a japonský Tadao Ando. Potom následuje celá plejáda skvělých architektů, které studuji, jimiž se inspiroji. Hlavně souvislosti, v jakých beton použili. Zajímavé je, že každý z trochu jiných důvodů a každý trochu jinak. Betonová stavba je v podstatě odlitek, jako když odléváte sochu. A jako taková drží velmi silně pohromadě jako jeden kus. Tadao Ando napsal, že beton používá jako nejvhodnější materiál pro seismické Japonsko. Ale díky estetickým vlastnostem začal beton požívat vždy a všude jako ideální materiál pro minimalistické pojetí prostoru bez detailů s důrazem na přírodní živly jako voda, vítr a hlavně světlo. Le Corbusier musel oželeť provedení kaple

Ronchamp z betonu, ale finální podobu tohoto majstrštyku to nijak nepokazilo. Steinerovo betonové druhé Goetheanum vzniklo po požáru prvního dřevěného.

Jak důležitá je pro Vás, když se zamýšlíte nad novou stavbou, znalost technologie, kterou na její zrod použijete?

Nemám zase tolik realizací, abych mohl říct, že ten či onen materiál znám, ale na každé nové stavbě se stále učím a v rámci možností těžím z každého materiálu maximum. Výrazně mi v tom pomáhají specialisté, například statickým výpočtem. Ale většinu staveb už po těch letech zkušeností navrhuji tak, že i když jsou někdy na první pohled složité, jsou reálné a v detailním projektu se moc nemění. Učím se i od nejlepších architektů, a když vidím, že něco bylo možné zrealizovat, tak se neváhám pustit podobnou cestou.

Existuje nějaký druh staveb, které jsou pro ztvárnění pomocí betonu ideální?

Jsou to především stavby s různými konzolami, většími rozpny, montované železobetonové stavby atd. Dále stavby v seismických oblastech, například stavby Tadao Ando v Japonsku nebo stavby ve Středozeří. Beton se dnes téměř ze sta procent používá jako armovaný železem, neboť jen takový vyhoví nejen na tlak, ale i na tah. A to je hlavní důvod, proč architekti dnes železobeton používají.

5b

5 Rodinný dům v Břeclavi

(studie 2007, projekt 2009, realizace 2010–2018)

Dům stojí na dezurbanizované periférii města Břeclavi v bývalé zahrádkářské kolonii na úzké a dlouhé parcele. Tato nepříznivá situace dala vzniknout domu velmi dlouhé (v podélném směru) a úzké (v příčném směru) dispozice. Přizemní dům je realizován ze ztraceného bednění v exteriéru z pohledového betonu, uvnitř je obložen vrstvou překližky, střecha je ze železobetonu s hydroizolační stěrkou na bázi cementu, podlahy uvnitř jsou polyuretanové. Dům zcela vyplňující úzkou dlouhou parcelu potřeboval do interiéru vehnat světlo. To je navrženo skrz řadu otvorů ve střeše, které vymezují atria a dvorky zavěšené jako korálky na 45 m dlouhé vše obsluhující chodbě. Objekt s všeobjímající zelení klienti stavěli svépomocí a je dotažen do posledního detailu (všudy přítomná je pečlivost paní domu za laskavého dozoru pána domu pod ostražitým zrakem domácího chrtu).

5 Family house in the city of Břeclav, South Moravian Region

7a

Spousta lidí v Česku má beton spojen s negativními pocity, zdá se jim neosobní, chladný. V čem jsou příčiny této nedůvěry?

Myslím, že v přežívající a pochopitelné nedůvěře k panelovým domům. Pomalu se to mění, dnes většina klientů požaduje pohledový beton aspoň na stropech, protože stoupla i kvalita jeho provedení. Je to trend, který mě jako trend už nebere. S betonem se však dá velmi skvěle experimentovat, protože je mnoho způsobů, jak jej povrchově zpracovat, například pemrlováním nebo různými provedeními teraca nebo vkládáním různých materiálů do bednění a využitím tak jeho schopnosti odlitku. Nebo jeho barvením. Tyto všechny vlastnosti a možnosti beton „humanizují“ a přibližují estetiku betonu uživatelům. U nás jsou tyto technologie v plenkách, protože prodražují stavbu a my stále jedeme na nejnižší ceny, tedy stavby bez architektury.

Mohl byste jmenovat stavbu, která Vás nejvíce obohatila ve smyslu svrchaného zvládnutí betonu?

Jsou dvě stavby ve Spojených státech, které mě nepřestávají inspirovat: vila Fallingwater v jihozápadní Pensylvánii a Johnson Wax Factory ve městě Racine ve Wisconsinu od Franka Lloyda Wrighta. Obě jsem několikrát viděl a ještě je chci opět navštívit. Je to poezie ve hmotě. Nedosažitelná architektura. Jako hudba Beethovena, obrazy Leonarda. Nejvyšší míra kreativity a technické bravurnosti. Spojení s přírodou u vily a invence u továrny a laboratoří jsou pro mě absolutním vrcholem architektury.

Beton bývá nejrůzněji doplňován, kombinován: existuje však určitý materiál, s nímž si nejvíce rozumíte?

Se železem jako s armaturou, protože bez železa je v podstatě nepoužitelný: s jednou výjimkou, kterou představuje Pantheon v Římě. Pokládám jej za zázrak v našem oboru, a to nejenom proto, že byl pravděpodobně vůbec první stavbou, kde byl beton uplatněn, ale kvůli jeho nadčasové krásě, která nás nepřestává oslovovat.

Jaká je podle Vás perspektiva betonových konstrukcí?

Je to materiál budoucnosti už jen kvůli 3D tisku. Předpokládám, že beton, tak jak se vyvíjí jeho možnosti použití a schopnosti, bude brzy programovatelným materiálem. Bude to víc chemie než stavařina a bude jím možno stavět nebo tisknout cokoli a kdekoli. Tak jako se stal 3D tisk nenahraditelným a nepostradatelným v průmyslu, kdy dokonce někdy nahrazuje vstříkování a lisování plastů, stane se zákonitě robotické zpracování betonů a směsí na jejich bázi nepostradatelnou cestou k rychlému individuálnímu bydlení i k realizaci staveb větších i velkých i největších rozměrů.

Přemýšlíte nad tím, jak bude vypadat architektura na jiných planetách? Bude vůbec možné stavět mimo Zemi plnohodnotnou architekturu?

Plnohodnotnou architekturu lze stavět kdekoli. Na jiných planetách půjde ještě o větší propojení s mnoha speciálními obory. Řešil jsem celá léta se studenty tato atraktivní zadání, dokonce se skvělými výsledky.

7b

6 Stezka v oblacích na Dolní Moravě, Pardubický kraj

(studie 2014, projekt 2014, realizace 2015)

Objekt Stezka v oblacích je ideovou stavbou, která má umožnit návštěvníkům zažít intenzivní pocit pobytu v mracích, zprostředkovat zážitek pobytu nad krajinou. Vstupní objekt má jemně elipsovité tvar podobný lodičce a jeho nosná konstrukce je rámová z lepeného dřeva. Architektonicky byla řešena tak, aby co nejméně narušovala unikátní prostředí v místě stavby. Proto bylo v maximální míře použito dřeva, co nejtransparentnější zábradlí a kotvicí prvky v nejnětější míře.

6 The Sky Walk in the mountain resort Dolní Morava, Pardubice Region

7 Liko-Vo – svářčeská hala ve Slavkově u Brna

(studie 2017, projekt 2017–2019, realizace 2019)

Architektura objektu se plně podřizuje hlavní ideji celého návrhu, což je v tomto případě pracovat v lůně přírody, avšak se všemi vymoženostmi moderní doby. Fasáda přístavby je opláštěna vertikálními záhony a mezi těmito svislými zahradami proudí do objektu zelení filtrované světlo. Střecha je pilová, šedý proudí horní osvětlení. Atributy skutečného ekologického pojetí objektu jsou v tomto případě přímo nositeli architektonických forem. Objekt se tak stává čistou přírodní formou nového typu, která svůj původ přiznává a na minimum eliminuje cokoli hmotné.

7 Liko-Vo – welding hall in the city of Slavkov u Brna

8a

8b

V posledních letech mne však zcela přestala zajímat. Soustředím se na to, jak zodpovědně navrhovat a stavět na Zemi. Napřed to chce umět stavět zde a až to zvládneme bez totální destrukce všeho, na co soudobá produkce sáhne, pak se můžeme pustit třeba na Mars.

Proč jste se usadil ve Slavonicích, kde jste si zrekonstruoval renesanční dům?

Protože cesta tam trvá z nejbližších center minimálně dvě hodiny, takže mám klid. A taky protože jsou Slavonice unikátní renesanční prostředí, kde stále objevuji nevídané věci, místa, atmosféry, lidi. Ted už přátele. Ale taky proto, že po jednoduché rekonstrukci vidím, jak dokonale funguje prastarý dům bez soudobých technologií a vymožeností a vymyšleností současné, ekonomikou pokřivené stavební lobby. Větrám okny nebo původními důmšnými průduchy, chytám dešťovou vodu a hospodařím s ní, stíním dům rostlinstvem, sofistikovaně topím, a to jen tam, kde jsem. Na léto velikost mnou obývaných prostor rozšířím dle potřeby.

Naučil jste se při rekonstrukci staré stavby něco nového o architektuře?

Ano, velmi mnoho. Opravujeme ještě barokní sýpku. Naše rekonstrukce fungují velmi přirozeně z hlediska stavební fyziky. Větrám okny, natírám vápnem, chytám dešťovou vodu, úsporně topím střídáním plynu a dřeva a začínám být čím dál víc nedůvěřivý a alergický na novodobé vymoženosti nebo spíš komerční zbytečnosti stavařské lobby.

Jaký je to pocit být svými kolegy jmenován „architektem roku“?

Jsem rád, že si vzpomněli, a nerad, že už to mám za sebou. Nejsem sběratelem cen, ani se jimi, pokud nějakou dostanu, nechlubím... ostatně skoro žádné nemám, ale když už se to stalo, tak mě to potěšilo. Vždyť to uznání přišlo od kolegů, jako jsou Petr Hájek nebo Stanislav Fiala, kterých si opravdu vážím a kteří to s prosazováním své „revoluční“ architektury a svého umění nemají lehké: hlavně však netvoří primárně pro ekonomický efekt, ale pro skvělou architekturu.

Je nějaký druh stavby, který byste chtěl navrhnout?

Nemám speciální přání, jaký druh stavby bych chtěl navrhnout. Spíš jsou pro mě

9a

důležitější otázky, kde by měla stavba vzniknout, za jakých okolností a také pro koho má být určena. Chtěl bych, aby stavby, které zrovna teď projektujeme, nezůstaly pouze na papíře. Zúročujeme v nich celou mou třicetiletou praxi. Neskromně řečeno: cítím při jejich tvoření sílu, jakou cítím i ze staveb Franka Lloyda Wrighta, které postavil po šedesátce.

Kdy zažíváte okamžiky štěstí?

Tyto okamžiky nejsou samozřejmostí a cením si jich nejvíc ze všeho, a proto se o nich zdráhám hovořit. Zmíním se raději o tom, co mě trápí: čím dál více je to arrogance lidí k přírodě. A to do té míry, že pro nápravu tohoto vykonávám v poslední době více činnosti pošetilé než seriózní činnosti tvůrčí.

V čem je Vaše počínání pošetilé?

Pošetilé proto, že cítím, že tak, jak je nová architektura přijímána převážně pozitivně, neboť ji málokdo rozumí a netroufá si ji hodnotit, tak jakákoli činnost pro ochranu přírody vyvolává nenávisť hraničící s posedlostí kácet, trávit, vysoušet. V tomto nastala nová léta padesátá. Schopnost rozumět řeči přírody nebo se o to alespoň snažit, zmizela. To lze změnit pouze osvětou, o což se intenzivně snažím a angažuji

9b

8 Modlitebna Církve bratrské v Černošicích Středočeský kraj

(studie 2007, projekt 2008, realizace 2009–2010)
Prostor modlitebny Církve bratrské je ovinut zděnou stuhou, která má pro podporu plasticity vroubkovaný a zřasený povrch. Uvnitř tak tvoří akustickou pohodu. Prostory jsou důmyslně nasvětleny nepřímým světlem skrze skryté otvory. Nosná konstrukce modlitebny je zděná a je opatřena stěrkovou omítkou s vroubkou, stropy jsou železobetonové monolitické. Část modlitebny je položena do vodní plochy. Jednak pro zrcadlení shromažďovacího prostoru, jednak kvůli obřadům křtu.

8 Prayer room of the Evangelical Church of Czech Brethren in the city of Černošice, Central Bohemian Region

9 Modlitebna Církve bratrské v Litomyšli

(studie 2007, projekt 2008, realizace 2009–2010)
Stavba představuje použití principů starověkých a novověkých architektury do jednoduchého konceptu využívajícího terénní konfiguraci a dále transformace principů různých klasických kultur. Stavba, ač malých rozměrů, „SAHÁ AŽ DO MRAKŮ“ a jako symbolická cesta ubíhá do dálky. Zhloubením stavby je dosaženo optimální zvukové pohody na straně jedné a minimálního objemu na straně druhé.

9 Prayer room of the Evangelical Church of Czech Brethren in the city of Litomyšl, Pardubice Region

sám nebo v našem ateliéru se studenty. Zatím drtivě prohráváme 1:100, ale když se něco v tomto směru skutečně podaří, zažijete alespoň chvilkový okamžik štěstí.

Fotografie:
 archiv ateliéru Fránek Architects